

Dutch Directors Guild

ANALYSE EN AANBEVELINGEN
Pressiegroep Auteursfilm (PAf!)
3 oktober 2005

1.
DEFINITIE AUTEURSFILM

In de discussies rond de definitie blijkt er weliswaar een eensluidend intuïtief idee te zijn van wat de auteursfilm is (zowel nationaal als internationaal), maar het precies formuleren ervan is moeilijker. Desalniettemin wordt het noodzakelijk gevonden om het segment films waar het de werkgroep om te doen is, met een werkdefinitie af te bakenen. De werkgroep blijft zich ervan bewust dat een definitie van de auteursfilm onderwerp van discussie zal blijven.

Werkdefinitie: Auteursfilms onderscheiden zich door een authenticiteit die voortkomt uit de persoonlijke visie van de maker(s) en door uitgesproken vorm- en/of onderwerpskeuzen, vaak begeleid door een eigenzinnige cinematografie. Auteursfilms zijn universeel door het persoonlijke. Auteursfilms zijn niet genre-gebonden. Het zijn films die een internationale weerklank kunnen hebben.

2.
DOELSTELLING PAF!

Als de Nederlandse auteursfilm nationaal en internationaal wil kunnen concurreren dan is het nodig om in te zetten op:

- kwaliteitsontwikkeling en volumevergroting (co-)productie
- klimaatverbetering: opleiding, filmeducatie, distributie, vertoning, onderzoek, internationale release & promotie

3.
ANALYSE NEDERLANDSE AUTEURSFILM

Positie film binnen cultuur zwak

Binnen de gehele cultuursector is de positie van de Nederlandse film zwak. Film wordt in Nederland niet als kunst gezien en is in cultureel opzicht niet erg 'sexy'. Er is (bestuurlijk) weinig positie ten opzichte van de andere grote culturele segmenten, wat doorwerkt in het publieksbelang. De

Nederlandse film heeft daarbij richting derden een definitieprobleem. Professionals in de sector maken redelijk vanzelfsprekend het onderscheid tussen de publieksfilm, de auteursfilm en meer hybride vormen. Voor buitenstaanders is dit onderscheid veel minder eenvoudig aan te brengen: men kent maar één Nederlandse film. Oordelen over succes dan wel falen van beleid of individuele films zijn daarom voor derden moeilijk te vellen.

Gebrek aan bewustzijn bij makers en aan visie bij filminstituten

Terwijl het aanbod van internationale auteursfilms in de Nederlandse filmhuizen en bioscopen op zich divers en goed te noemen is, lijkt dit soort films bij Nederlandse makers niet veel navolging te vinden. Er is geen levendig debat onder filmmakers en als het er al is, dan speelt het zich te weinig in de openbaarheid af. Dit heeft een onvoldoende ontwikkeld zelfbewustzijn van de makers tot gevolg. Ook is er een gebrek aan visie op en know-how van filmkunst bij de traditionele filminstituten als het Filmfonds. De NFTA, de beroepsopleiding voor filmmakers, is eerder technisch dan filminhoudelijk georiënteerd. Het gebrekkige klimaat frustriert de ontwikkeling van talent en vakmanschap. Het legt daarbij geen goede bodem onder het publieksbereik.

Wegens gebrek aan continuïteit geen reputatie in buitenland

De Nederlandse auteursfilm heeft in het buitenland geen bijzondere reputatie. Dit terwijl juist de auteursfilm in staat zou moeten zijn om op internationale festivals en markten een plek te veroveren. Publieksfilms zijn bij uitstek gericht op de nationale markt en reizen minder gemakkelijk over de grenzen. Auteursfilms kunnen dat wel, maar de Nederlandse auteursfilm heeft te weinig volume en continuïteit om haar reputatie te kunnen vestigen. Als de term 'incidentaliteit' zou bestaan, dan zou deze van toepassing op de Nederlandse auteursfilm.

Talent aanwezig, continuïteit ontbreekt

Nederland kent een aantal talentvolle filmauteurs, die geregeld in de prijzen zijn gevallen. Ze krijgen echter niet de kans om een oeuvre op te bouwen en hun succes te bestendigen. Voor jonge makers die weinig geld nodig hebben om hun eerste low-budgetfilm te maken, zijn er in Nederland wel mogelijkheden. De vervolgstap die daarna gezet moet worden, is veel lastiger te nemen.

Imago in eigen land verbeterd

Het imago van de Nederlandse auteursfilm is de afgelopen vijf jaar in eigen land verbeterd. Dit is te danken aan de professionaliseringsslag die de sector op technisch gebied heeft doorgemaakt en tevens aan de vergroting van kwaliteit en volume in bepaalde jaren. De korte financieringsroutes van projecten die zich richten op de auteursfilm (Route 2000), hebben daarbij ook geholpen.

Te veel erosie

Filmmakers van wie het scenario een of enkele keren zijn afgewezen, passen zelfcensuur toe, door toe te schrijven naar de smaak en voorkeur van de diverse commissies en omroepdramaturgen. Dit leidt er toe dat de meest eigenzinnige en authentieke filmplannen sneuvelen zelfs voordat ze de commissies hebben kunnen bereiken. 'Niet alles is in Nederland aan commissies te verkopen.' Wat niet te verkopen is, wordt niet gemaakt. Hiermee verliest de Nederlandse filmsector potentieel voor de internationale markt.

Televisie heeft grote inhoudelijke invloed

De culturele invloed van de publieke omroep op makers, die tevens een sterk wegzuigende werking op filmtalent heeft, is groot. Auteursfilms hebben ruimte nodig, en laten zich niet altijd binnen de kaders van de klassieke dramaturgie ontwikkelen. Vaak scheppen filmauteurs hun 'eigen wetten'. Hiervoor is -buiten de korte film - feitelijk geen ruimte binnen de publieke omroep. Televisie heeft als medium een ander belang dan cinema (klein scherm, kortere aandachtsboog bij kijkers, kijkcijfers). Bij de publieke omroep worden keuzes bovendien tegenwoordig niet meer door de eindredacties, maar door de netredacties gemaakt (omroepdirecteuren en netmanagers). Kijkcijfers en marktaandeel hebben in het beleid van de netredacties een hogere prioriteit dan culturele programmering. Auteursfilms worden daardoor naar de randen van de programmering verbannen, of zelfs ongeschikt geacht voor uitzending.

Te weinig risico bij beoordeling

Bij de beoordeling van een subsidieaanvraag voor een auteursfilm door het Filmfonds ontbreekt flexibiliteit en weegt het scenario zeer zwaar. Aard en kwaliteit van auteursfilms worden door het Filmfonds vaak niet herkend. Er wordt bij de beoordeling van subsidieaanvragen voor auteursfilms te weinig naar maker en talent gekeken en te weinig risico genomen.

Geslaagde films vaak korte besluitvormingsprocessen

De huidige doorlooptijd van een gemiddelde auteursfilm is te lang. Daarbij is de ratio 'ontwikkeling vs. productie' uit balans: er wordt veel ontwikkeld, maar weinig geproduceerd. Ervaring leert dat geslaagde auteursfilms van de afgelopen jaren vaak tot stand zijn gekomen met een korte financieringsfase. Het 'momentum' van de film is bewaard gebleven doordat niet ieder financieringsloket met eigen inhoudelijke eisen voor de film komt, die vervolgens met elkaar in overeenstemming moeten worden gebracht. Korte besluitlijnen geven meer ruimte en vrijheid aan het artistieke wordingsproces. Langdurige besluitvorming legt daar een te groot beslag op. Dit betekent overigens niet dat een film waaraan lang is ontwikkeld of gewerkt niet goed kan worden!

Lage budgetten

De marginalisering wordt mede veroorzaakt door de lage budgetten waarmee alle auteursfilms in Nederland moeten worden geproduceerd. Deze komen meestal niet ver boven de 1 MIO Euro uit. Dit raakt rechtstreeks aan de kwaliteit van het eindproduct en verkleint de kans op succesvolle roulatie en waardering, zowel nationaal als internationaal. De lage budgetten zorgen ook voor een slechte beroepspositie van betrokken makers en producenten in vergelijking met makers van de publieksfilm. De *fees* staan immers in direct verband met de hoogte van het budget van de films. Overigens hoeven niet alle auteursfilm over meer geld te beschikken. Ook de mogelijkheid om voor lage budgetten van tussen de 0,250-0,450 MIO nog meer het experiment op te kunnen zoeken wordt node gemist.

Moeilijk om internationaal te financieren

Juist voor auteursfilms wordt het steeds belangrijker om internationaal te kunnen financieren. Het budget dat in Nederland voor een auteursfilm te financieren valt, is in het algemeen maximaal Euro 1,2 miljoen. Als omroep participatie uitblijft, komen veel auteursfilms (lang) niet aan dat budget, soms ook een reden om (noodgedwongen) te coproduceren.

Coproductie werkt in het algemeen op basis van 'wederkerigheid': een coproducent financiert in zijn land een deel van de film van zijn buitenlandse partner, en vice versa. Een Nederlandse producent heeft zijn buitenlandse collega's voor diens projecten weinig te bieden, omdat de in Nederland beschikbare middelen voor coproducties ontoereikend zijn. Daarom is een Nederlandse producent niet in staat om een internationale financieringspositie te verwerven, wat zijn uitgangspunt voor eigen films dus ook verzwakt.

Grote financiële afhankelijkheid van omroep

De Nederlandse auteursfilm is sterk afhankelijk van participatie (financiering) van de publieke omroep. De afgelopen jaren is de belangstelling voor de auteursfilm bij de publieke omroep echter verder afgenomen, zeker voor films waarvoor een zeer klein publiek in Nederland te vinden is, of waarvan de makers niet meer 'jong en aanstormend' zijn. Daarbij legt de publieke omroep, vanwege de grote verwarring die er momenteel heerst, de speelfilmsector 'plat' door geen beslissingen meer te nemen en sterk op zichzelf gericht te zijn.

Diversiteit in budgetten belangrijk

Met name jonge makers hebben belang bij vrijheid om te kunnen maken en experimenteren. Deze vrijheid is gemakkelijker te realiseren bij lage budgetten, omdat deze minder risico in zich dragen. Digitale technologie kan hierbij ook behulpzaam zijn. Meer gevestigde en ervaren makers hebben juist behoefte aan budgetten-op-niveau. Deze diversiteit in budgetten, van low naar high, moet idealiter in eigen land financierbaar zijn. Het lijkt of nu vooral films in het 'middensegment' worden gemaakt.

Onvoldoende sterke relaties tussen producent en regisseur

Er worden te weinig langdurige bilaterale samenwerkingsrelaties opgebouwd tussen regisseurs en producenten. Zowel producenten als regisseurs 'hoppen'. Oorzaken zijn gebrek aan continuïteit, risicospreiding en een slechte samenwerkingsrelatie, soms voortkomend uit zeer uiteenlopende, niet uitgesproken, verwachtingen. Juist een sterke relatie tussen producent en regisseur kan op langere termijn leiden tot kwaliteitsverbetering per film en het opbouwen van een zo constant mogelijk oeuvre. Dat wordt zichtbaar gemaakt door succesvolle duo's van regisseurs en producenten in het internationale circuit. Het 'hoppen' betekent dat een producent met veel makers, en een regisseur met veel producenten, contact en een goede relatie moet onderhouden. Dat is inefficiënt.

Regisseur mag eigen film niet produceren

Als enige filmfonds in de wereld, verbiedt het Nederlandse Filmfonds regisseurs om hun eigen film te produceren. Hoewel er zeker eisen mogen worden gesteld aan vakmanschap en ervaring, is dit een merkwaardige, bevoogdende en in internationaal opzicht ongebruikelijke beleidskeuze.

Distributie: package deals verdringen kwetsbare films

De distributiemarkt is erg grillig. Kleine spelers verdwijnen vaak al binnen vijf jaar weer van het veld. Distributeurs van auteursfilms opereren in een risicovolle markt, en zijn niet bereid of in staat om een Minimum Garantie (voorschot op de recette) te verstrekken aan de producent. Vanwege het feit dat door distributeurs steeds vaker op de internationale markt packages met veel filmtitels worden aangekocht of outputdeals worden gesloten, heeft de Nederlandse producent met zijn ene film een slechte

onderhandelingspositie. Alle films uit alle 'packages' moeten in de markt worden gezet, al is het maar voor een week om daarna op de DVD-markt de omzet te kunnen halen. Auteursfilms worden bij distributeurs verdrongen door de grote hoeveelheid titels die er op jaarbasis moeten worden uitgebracht.

Vertoning: lange adem ontbreekt

De afgelopen jaren worden auteursfilms en commerciële films steeds vaker naast elkaar in hetzelfde theater geprogrammeerd. Het aanbod aan films is groot, mede vanwege voornoemde packages. Door de groeiende commerciële druk en de teruglopende markt, is er steeds minder ruimte voor Nederlandse auteursfilms om een publiek op te bouwen. Het eerste weekend is vaak beslissend. De methode van de 'lange adem' wordt uitsluitend bewandeld als er vanaf het begin al duidelijk een publiek voor een film is of als de liefde van de individuele programmeur of distributeur voor een film dit mogelijk maakt.

Belang van filmeducatie onderschat

Het belang van filmeducatie in Nederland wordt, ook door makers en producenten, nog te veel onderschat. Toekomstige makers en toekomstige filmkijkers hebben er baat bij vroeg in hun leven filmbewustzijn te ontwikkelen, liefde voor film te ontwikkelen en te leren kijken. Docenten in het basis- en voortgezet onderwijs moeten actief ondersteund worden om filmeducatie in hun lesprogramma op te kunnen nemen. Diverse instituten en festivals hebben zich de afgelopen jaren actief met filmeducatie bezig gehouden. Kennis over deze initiatieven bij de productiesector en sterke relaties tussen educatie en productie ontbreken. De relatief geringe hoeveelheid middelen die film uit de totale cultuurpot ontvangt, werken via de navenant geringe hoeveelheid middelen voor educatie direct door bij de aanwas van toekomstig filmpubliek.

4.

Concrete aanbevelingen:

- Filmkunst zou binnen de cultuurnota gelijkwaardige financiële ondersteuning moeten krijgen als andere kunsten.
- Het Filmfonds zou duidelijk moeten maken hoeveel het inzet op de auteursfilm, en hoeveel op de publieksfilm.
- Het aantal mensen dat zich inhoudelijk bemoeit met de ontwikkeling van auteursfilms moet worden beperkt. Deze mensen moeten zich in een internationale context bewegen.
- Er moet opgebouwd worden. Beleid moet gericht zijn op het investeren in talent. Daarbij moeten risico's genomen kunnen worden. Inhoud en visie van de maker dienen daarbij te prevaleren boven kijkcijfers en marketingplannen.
- De doorlooptijd van filmfinanciering moet drastisch worden bekort, onder meer door het beperken van het aantal loketten.

- Er moet flexibiliteit in de financiering worden aangebracht. Auteursfilms moeten buiten de publieke omroep kunnen worden gefinancierd. Met uitsluitend nationale middelen moeten auteursfilms met kleine en grote budgetten te financieren zijn.
- De coproductiepositie van Nederlandse producenten van auteursfilms moet versterkt worden, bijvoorbeeld door een economisch fonds op te richten.
- De onderuitputting van de fiscale regeling (niet benutte belastingderving) voor film in 2005 zou mede ten goede moeten komen aan een impuls voor productie van auteursfilm in 2006 en verder.
- Er moet in aanvulling op internationale promotie door Holland Film, aan nationale promotie voor de Nederlandse film worden gedaan. Daarnaast moet de internationale verkoop van Nederlandse (auteurs)films worden bevorderd.
- De Filmacademie zou moeten toegroeien naar een twee-fasenmodel van een 'bachelor' voor alle vakklassen, en een 'master' voor regie, scenario en productie. Aansluiting bij kunstonderwijs verdient aanbeveling.
- Er moet een betere afstemming komen tussen landelijk filmproductie- en regionaal filmvertoningsbeleid. OCW zou het voortouw moeten nemen om te komen tot een convenant waarin de verantwoordelijkheden voor de infrastructuur (vertoningsplekken) wordt geregeld.

DDG
Rokin 91
1012 KL Amsterdam
T: 020 6842807
F: 020 6885299
info@directorsguild.nl

NVS
Rokin 91
1012 KL Amsterdam
T: 020 6270061
F: 020 6272040
info@speelfilmproducenten.nl
